

3. oktober 2022

J.nr. 2021-7617

Strategisk Miljøvurdering (SMV)

Miljørapport for udkast til bekendtgørelse om trawlfri zone i Bælthavet

1. Indledning

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har vurderet, at udkast til ”Bekendtgørelse om trawlfri zone i Bælthavet”, herefter kaldet ”bekendtgørelsen”, er omfattet af reglerne i miljøvurderingsloven¹. Der skal derfor udarbejdes en miljørapport, som skal vurdere den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet ved reglernes gennemførelse.

Nærværende miljørapport vedrører alene miljøpåvirkningerne som følge af regulering af erhvervsmæssige fiskeriaktiviteter, da bekendtgørelsen fastlægger et geografisk afgrænset forbudsområde for en række fiskerier.

2. Baggrund

Bekendtgørelsen indføres som led i sikring af et bedre havmiljø i Bælthavet.

3. Bekendtgørelsens indhold, hovedformål og andre relevante planer

3.1. Indhold

Bekendtgørelsen omfatter regulering af erhvervsfiskeri i et afgrænset område beliggende i Bælthavet. Reguleringen omfatter forbud mod anvendelse af ethvert trawl- og vodredskab samt skraberedskab.

3.2. Nuværende regulering

Bekendtgørelsen supplerer eksisterende regler om miljøbeskyttelse i relation til fiskeriaktiviteter i Bælthavet. I dag reguleres fiskeriet med trawl- og vodredskaber i de indre danske farvande i henholdsvis bekendtgørelse om trawl- og vodfiskeri² samt bekendtgørelse om særlig fiskeriregulering i marine Natura 2000-områder for beskyttelse af revstrukturer³. Dertil kommer EU-regulering i de marine Natura 2000-områder, hvor der er udenlandske fiskeriinteresser involveret.

3.3. Hovedformål

Den trawlfri zone i Bælthavet etableres med henblik på at skabe uforstyrrede og intakte habitater til gavn for områdets dyre- og planteliv og derigennem bidrage til en forbedret biodiversitet i hele området.

Bekendtgørelsen bidrager til Danmarks efterlevelse af bestemmelserne i EU's habitatdirektiv, såvel som indsatserne angivet i vandplanerne og havstrategiens indsatsprogram.

¹ Lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021.

² Bekendtgørelse nr. 366 af 2. april 2019.

³ Bekendtgørelse nr. 1389 af 3. december 2017.

3.4. Forholdet til anden lovgivning og internationale og nationale miljøbeskyttelsesmål

Bekendtgørelse om den trawlfri zone tilsidesætter ikke øvrig lovgivning. Bekendtgørelsen sætter rammerne for erhvervsmæssigt fiskeri i Bælthavet og supplerer eksisterende lovgivning, som implementerer nødvendige beskyttelsesforanstaltninger i forhold til EU's miljølovgivning.

3.4.1. Vandrammedirektivet

Vandrammedirektivet er implementeret i dansk ret ved lov om vandplanlægning⁴. De konkrete miljømål for vandplanlægningen, som er bindende for myndighederne, er fastlagt i bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster⁵. De fastlagte, bindende indsatser fremgår af bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter⁶.

Ifølge vandrammedirektivet skal overflade- og grundvand opnå god tilstand. For overfladevand forudsætter god tilstand, at vandforekomsten både har god økologisk tilstand og god kemisk tilstand. I vandområdeplanerne med tilhørende bekendtgørelser er der opstillet konkrete miljømål for afgrænsede overfladevandområder.

Vandområdeplanerne 2021-2027 (3. planperiode) har i overensstemmelse med vandrammedirektivet til formål at forebygge forringelse og opnå god tilstand i kystvandene, mens marint overfladevand beliggende mellem kystvandenes ydre grænse og 12-sømil grænsen efter vandrammedirektivet alene skal opnå god kemisk tilstand.

Der er i vandplanlægningen for tredje planperiode afgrænset 109 kystvande, som skal opnå både god økologisk og god kemisk tilstand. I forhold til vandområdeplanerne, der implementerer vandrammedirektivet, skal myndighederne som led i behandlingen af en miljøgodkendelse foretage en konkret vurdering af om nye eller eksisterende aktiviteter er i overensstemmelse med de overordnede mål, der er fastlagt i vandområdeplanerne for at sikre god tilstand i overfladevand og grundvand.

Denne bekendtgørelse har til formål at beskytte kystnær havnatur. En regulering af fiskeri i dette område vurderes at have en positiv indvirkning på havmiljøet.

3.4.2. Havstrategidirektivet

EU's havstrategidirektiv er implementeret i lov om havstrategi⁷. Direktivet og loven har til formål at fastholde eller etablere "god miljøtilstand" i havet senest i 2020. Som led i implementeringen af direktivet har Danmark i 2012 udarbejdet en tilstandsbeskrivelse af de danske havområder og opstillet detaljerede miljømål for direktivets 11 deskriptorer. I 2020 er der udarbejdet et overvågningsprogram for havområdet, og i 2017 har Danmark udarbejdet et indsatsprogram, som er under opdatering. Danmark har i indsatsprogrammet benyttet sig af en undtagelsesbestemmelse, der muliggør, at målet om god tilstand kan udskydes til efter 2020 såfremt manglende målopfyldelse skyldes naturlige forhold.

Myndighederne skal som led i behandlingen af en miljøgodkendelse sikre, at etablering eller udvidelse af aktiviteter vil respektere de miljømål og indsatsprogrammer, der er fastlagt i henhold til lov om

⁴ Lovbekendtgørelse nr. 126 af 26. januar 2017.

⁵ Bekendtgørelse nr. 1625 af 19. december 2017.

⁶ Bekendtgørelse nr. 449 af 11. april 2019.

⁷ Lovbekendtgørelse nr. 117 af 26. januar 2017.

havstrategi, herunder miljømål for eutrofiering (næringsstofpåvirkning), forurenende stoffer og påvirkning af havbundens integritet.

Denne bekendtgørelse har til formål at beskytte det kystnære havareal, herunder flere Natura 2000 områder. En regulering af fiskeri i disse områder vurderes at have en positiv indvirkning på havmiljøet. Fiskeriregulering i Natura 2000 områder udpeget for rev er angivet i indsatsprogrammet for havstrategi som en særlig indsats. Disse områder lukkes i deres fulde udstrækning for fiskeri med trawlredskaber.

3.4.3. Habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet

Habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet er implementeret i en række danske love, herunder fiskeriloven⁸. Som led i implementeringen er der udpeget 250 Natura 2000-områder bestående af fuglebeskyttelsesområder og habitatområder, som er udpeget for beskyttelse af en række habitattyper og arter, herunder fugle. På det danske havområde er der udpeget 97 Natura 2000 områder, som beskytter 8 typer af habitater, 3 arter af havpattedyr, og en lang række fuglearter. Miljømål og indsatsprogrammer er indskrevet i Natura 2000 planerne. Der er en plan per område. Planerne gælder fra 2022-2027. Det overordnede mål er at opnå gunstig bevaringsstatus for de arter og naturtyper, som direktiverne omfatter. I forhold til Natura 2000 planerne, der implementerer habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet, er der en forpligtelse til at beskytte udpegede habitater og arter mod aktiviteter, som vurderes skadelige.

Denne bekendtgørelse har til formål at beskytte det kystnære havareal, herunder flere Natura 2000 områder. Et forbud mod anvendelse af bundpåvirkende fiskeredskaber i Bælthavet vurderes at have en positiv indvirkning på havmiljøet, da havbunden ikke udsættes for mekanisk påvirkning fra fiskeri.

3.4.4. Direktivet om maritim fysisk planlægning (Havplan)

Direktivet om maritim fysisk planlægning er i dansk ret implementeret ved havplanloven⁹. Den første nationale havplan skulle være udarbejdet i 2021, men er forsinket. Nærværende bekendtgørelse omfatter fiskeriregulering i områder, som indgår i dette arbejde.

4. Nuværende naturtilstand og ”nul-alternativ”

4.1. Tilstand for vandløb, søer og kystvandområder

Den i vandplanlægningen senest beskrevne vandmiljøtilstand fremgår af vandområdeplanerne for 2021-27. Af vandområdeplanerne fremgår, at vandløb er præget af spildevandsudledninger og dårlige fysiske forhold, søer primært påvirket af fosfor fra landbrug og spildevand, mens det marine vandmiljø i Danmark er påvirket af kvælstofbelastning fra land primært fra landbrugets anvendelse af gødning og i hovedstadsområdet af spildevand fra boliger og virksomheder. Vandløb og søer er kun i mindre grad påvirket af belastningen som følge af kvælstofudledning, mens kystvande i højere grad er påvirket af belastningen med kvælstof. 14 kystvandområder ud af 109 har god økologisk tilstand.

Denne bekendtgørelse bidrager til en mindre påvirkning af det kystnære havareal som følge af forbuddet mod anvendelse af bundpåvirkende fiskeredskaber i Bælthavet.

4.2. Tilstand for de åbne havområder

I basisanalysen for Havstrategi II fra 2019 er den samlede miljøtilstand i de danske havområder klassificeret som værende dårlig, med undtagelse af de vestligste dele af Nordsøen, hvor tilstanden

⁸ Lovbekendtgørelse nr. 261 af 21. marts 2019.

⁹ Lovbekendtgørelse nr. 400 af 6. april 2020.

sandsynligvis er god. En af de vigtigste årsager til den dårlige miljøtilstand er belastning med næringsstoffer.

Af vandområdeplanerne for 2021-27 fremgår, at 5 af kystvandene inden for 1 sømil-grænsen, svarende til cirka 5 procent, er i god økologisk tilstand. I den foregående planperiode var 2 procent af kystvandene i god økologisk tilstand. For kystvandenens kemiske tilstand viser data, at 14 af vandområderne, svarende til 11 procent, er i god kemisk tilstand, mens 105 vandområder, svarende til 85 procent, er i ikke-god kemisk tilstand.

Denne bekendtgørelse vurderes at have en positiv effekt på tilstanden af de åbne havområder.

4.3. Tilstanden for beskyttede arter og habitattyper

I Natura 2000-planernes basisanalyser er tilstanden for habitater og arter inden for hvert område vurderet. Derudover er tilstanden for udpegede arter og habitater vurderet på landsplan igennem habitatdirektivets artikel 17 afrapportering for habitater og havpattedyr og en tilsvarende afrapportering for fugle efter fuglebeskyttelsesdirektivets artikel 12. I afrapporteringen blev alle habitattyperne vurderet i ugunstig bevaringsstatus på nær ”flodmundinger og havgrotter” grundet ukendt status. Blandt årsagerne til habitaternes ugunstige tilstand var blandt andet næringspåvirkninger og invasive arter.

De Natura 2000-områder, som er omfattet af bekendtgørelsen for trawl- og vodfiskeri, er udpeget for beskyttelse af flere habitattyper såsom rev, sandbanker, kystlaguner og strandsøer, større lavvandede bugte og vige, samt en række forskellige fuglearter. For havfuglene er det særligt dykænder, der er relevante. Der er ikke et ensartet billede på tværs af arterne.

Denne bekendtgørelse vurderes at have en positiv betydning for områdets habitater og deres tilstand, og derigennem give bedre levebetingelser for områdets arter. Marine pattedyr og dykkende fuglearter kan dog på virkes negativt, hvis der forekommer en stigning i omfanget af garnfiskeri.

4.4. ”Nul-alternativ”

Hvis bekendtgørelsen ikke udstedes vil de nuværende bekendtgørelser for beskyttelse af kortlagte rev i Natura 2000-områderne fortsat gælde. Det vil også fortsat være muligt at udøve fiskeri med trawl- og andre vodredskaber i Bælthavet, dog begrænset af bekendtgørelse for trawl- og vodfiskeri i områder inden for 3 sømil fra kysten, samt ved kystnært fiskeri i de Natura 2000-områder, som ikke er beskyttet.

Det vurderes, at miljøpåvirkningen ved ’nul-alternativet’ vil være negativ i forhold til at sikre beskyttelsesværdige habitattypers bevaringsstatus i Natura 2000-områderne beliggende inden for den foreslåede trawlfri zone.

5. Miljø- og naturforhold i områder, der kan blive væsentligt berørt

Bekendtgørelsen finder generel anvendelse i Bælthavet. Det vurderes ikke, at der vil ske en væsentlig påvirkning af det omkringliggende miljø, naturforhold på land eller luft på baggrund af bekendtgørelsens vedtagelse.

5.1. Eksisterende miljøproblemer

En generel udfordring i forhold til miljøtilstand og dermed opfyldelse af målsætning for de danske havområder er tilførslen af næringssalte og organisk stof fra forskellige kilder. De vigtigste kilder er tilførsler fra land fra diffuse kilder og punktkilder. Hertil kommer grænseoverskridende tilførsler med

havstrømmene, atmosfærisk deposition samt udveksling mellem havbundssedimentet og vandsøjlen. Desuden tilføres næringsstoffer og organisk stof fra forskellige menneskelige aktiviteter på havet som offshore olie- og gasindustri, havbrug og skibsfart. Herunder er en række overfladevandområder påvirket af kvælstofbelastning i en sådan grad, at de ikke lever op til vandrammedirektivets mål om god økologisk tilstand. Ligeledes vurderes næringsstofpåvirkning at være en af de faktorer, som hidtil har forhindret opnåelse af gunstig bevaringsstatus for habitattyperne under habitatdirektivet.

I basisanalysen for Havstrategi II fra 2019 er Bælthavet klassificeret som værende i dårlig tilstand.

5.2. Bekendtgørelsens indvirkning på miljøet

Det vurderes, at bekendtgørelsen kan have positiv indvirkning på vand, havbund, flora, fauna og biologisk mangfoldighed. Bekendtgørelsen vurderes ikke at ville have indvirkning på befolkning, menneskets sundhed, luft og klimatiske forhold. Det vurderes tillige, at bekendtgørelsen ikke har en grænseoverskridende effekt.

5.2.1. Vand

Påvirkning af vandområder som følge af implementering af fiskeribegrænsningerne vurderes ikke at indebære en direkte påvirkning af et vandområdes generelle tilstand. Ved at det ikke længere tillades at udøve fiskeri med redskaber, som har aktiv kontakt med havbunden, forventes der en mindre ophvirvling af bundmaterialet og dermed en begrænsning af frigivelse af næringsstoffer lagret i havbunden. Desuden forventes der med fiskeribegrænsningen, at der på sigt forekommer en større biodiversitet, som bidrager til en øget primærproduktion til gavn for det lokale vandmiljø. Tillige forventes en øget sigtbarhed som følge af mindre ophvirvling af bundsediment.

5.2.2. Havbund

Bundsløbende redskaber kan ændre havbundens struktur og fjerne eller flytte substrater, som flora og fauna kan hæfte sig på. Fiskeribegrænsningerne bidrager således til en øget beskyttelse af den havbund, som ellers ville blive påvirket af fiskeriet. Som følge af beskyttelsen kan det forventes, at havbundens struktur samt iltholdene på bunden forbedres, hvilket kan have en positiv betydning for biodiversiteten i området.

5.2.3. Natura 2000-områder

Inden for afgrænsningen af den trawlfri zone er udlagt en række Natura 2000-områder. I forhold til beskyttelseshensynene, der skal tages i disse områder, kan en række faktorer potentielt påvirke områdernes udpegningsgrundlag, f.eks. udledning af næringsstoffer, sedimentering og forstyrrelses effekter. I forbindelse med sejlads og fiskeri kan områdernes udpegningsgrundlag (arter og habitater) påvirkes. De natur- og miljømæssige konsekvenser af at begrænse fiskeriaktiviteter i konkrete områder vurderes at være positive for områdernes udpegede habitattyper.

Ved begrænsning af trawlfiskeri i Bælthavet kan det forekomme, at flere fartøjer omlægges til fiskeri med garnredskaber for at kunne fortsætte med at fiske i området. Garnfiskeri kan udgøre en trussel i forhold til at undgå utilsigtet bifangst af udpegede arter, herunder sæler, marsvin og havfugle.

5.2.4. Flora, fauna og biologisk mangfoldighed

Øget ophvirvling og aflejring af bundmateriale forårsaget af fiskeri med bundsløbende redskaber kan tildække bundfauna, enten midlertidigt eller permanent. Det kan påvirke faunaens føde- og iltoptagelse negativt, især for de dyr, der lever af at filtrere vandet.

Det vurderes, at bekendtgørelsen positivt påvirker udbredelsen af flora og fauna på de lokaliteter, hvor fiskeri med bundsløbende redskaber begrænses. Den biologiske mangfoldighed forventes at være status quo eller forøget, jo længere tid, der går, hvor området ikke oplever fysiske forstyrrelser.

5.2.5. Arealanvendelsen

Anden arealanvendelse, f.eks. til sejlruiter, klappladser, råstofindvinding eller havvindmølleparker, er nogle af de faktorer, som kan påvirkes i forbindelse med udlægning af beskyttede områder. Det vurderes, at bekendtgørelsen ikke påvirker anden arealanvendelse.

5.2.6. Rekreative aktiviteter

Mange kystområder udnyttes til rekreative aktiviteter som f.eks. sejlads, roning og lyst- og fritidsfiskeri. Bekendtgørelsen vil begrænse forekomsten af trawl- og vodfiskeri og dermed give mere plads til andre rekreative aktiviteter. Der indføres et stort sammenhængende område med forbud for trawl- og vodfiskeri, f.eks. i områder, som er kendt for overvintrende fuglebestande og områder, hvor der er stort ørredtræk. Det vurderes, at bekendtgørelsen i mindre omfang vil forbedre mulighederne for udøvelse af rekreative aktiviteter.

5.2.7. Kulturel, arkæologisk og arkitektonisk arv

Det vurderes, at bekendtgørelsen ikke vil have en negativ påvirkning af kulturel, arkæologisk eller arkitektonisk arv, f.eks. i form af skibsvrag.

5.2.8. Landskabet

Bekendtgørelsen begrænser udøvelsen af trawl- og vodfiskeri på specifikke lokaliteter i Bælthavet. Begrænsningerne kan bevirke, at fartøjerne fisker andre steder. Det vurderes, at bekendtgørelsen i disse tilfælde i begrænset omfang vil kunne have påvirkning på havets visuelle udseende. Den fysiske udformning af landskabet påvirkes ikke.

6. Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Såfremt, at der konstateres en øget bifangst af havpattedyr eller fugle, vil der skulle træffes passende afværgeforanstaltninger med henblik på opfyldelse af Danmarks forpligtelser iht. EU's miljødirektiver.

7. Miljøvurderingen gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg

Udarbejdelsen af nærværende miljørapport er sket ud fra det forhold, at bekendtgørelsen netop fastlægger konkrete fysiske afgrænsninger på havet, hvor fiskeriaktiviteter med bundsløbende redskaber og flydetrawl begrænses. Miljøeffekterne af eksisterende bekendtgørelser med begrænsninger af fiskeri med henblik på beskyttelse af natur og miljø, som videreføres, er ikke kvantificeret. Det er derfor ikke muligt at opgøre den forventede miljøbeskyttelse af den foreslåede bekendtgørelse.

Ud fra en samlet betragtning forventes de foreslåede fiskeribegrænsninger at bidrage til en forbedret miljøtilstand.

8. Overvågning

Med bekendtgørelsen indføres begrænsninger for udøvelse af trawl- og snurrevodsfiskeri i et afgrænset havområde. Overholdelse af fiskeribegrænsningerne kontrolleres af Fiskeristyrelsen.

Som supplement til ovenstående vil data fra det nationale overvågningsprogram, NOVANA, bidrage til at vurdere bekendtgørelsens virkning på biodiversiteten og den generelle miljøtilstand i området.